

. ВІДГУК

офіційного опонента, доктора педагогічних наук, професора

Семеног Олени Миколаївни

про дисертацію **Вернигори Олени Леонідівни**

«Формування лінгвокраїнознавчої компетентності майбутніх учителів української мови і літератури у процесі вивчення фахових дисциплін»,

що подана на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

1. Актуальність теми дисертаційного дослідження.

Актуальність міждисциплінарної проблеми дослідження зумовлена зростим вимогами до вчителів української мови і літератури, які мають володіти спектром професійних якостей, фахових компетентностей, з-поміж яких – високий рівень педагогічної майстерності, інноваційного мислення, дослідницької культури, емпатійності, здатності до творчого самовираження, саморозвитку тощо. Вагомою професійною якістю сучасного вчителя є спрямованість на ретрансляцію культурного досвіду, національних і полікультурних цінностей через посередництво мови в освітній практиці.

Нині актуалізується проблема якості підготовки учителів-філологів відповідно до затверджених Міністерством освіти і науки України Стандартів вищої освіти зі спеціальності 035 Філологія у галузі 03 «Гуманітарні науки», 014 Середня освіта (Українська мова і література) у галузі 01 Освітні / педагогічні науки. У Концепції розвитку педагогічної освіти в Україні, Законах України «Про вищу освіту», «Про освіту» й інших документах акцентовано увагу на утвердженні компетентнісних засад підготовки сучасного вчителя, його професійному й особистісному розвитку упродовж життя. Для вчителя-філолога особливо важливими є такі інтегративні фахові компетентності, які дозволяють ретранслювати культурні надбання, мистецькі вартості під час навчання мови і літератури у закладах середньої освіти. .

Відповідно дисертаційна робота Вернигори Олени Леонідівни «Формування лінгвокраїнознавчої компетентності майбутніх учителів української мови і літератури у процесі вивчення фахових дисциплін» є актуальною у контексті удосконалення змісту, форм, методів, науково-методичного супроводу підготовки майбутніх учителів української мови і літератури у закладах вищої педагогічної освіти.

2. Зв'язок дисертації з науковими програмами, планами, темами.

Дисертація є складовою комплексної науково-дослідної теми відділу змісту і технологій педагогічної освіти Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України «Технології навчання дорослих в умовах формальної і неформальної освіти» (РК 0117U001072). Тему дисертації затверджено вченою радою Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України (протокол № 11 від 15 жовтня 2015 р.) та узгоджено рішенням Бюро Міжвідомчої ради з координації наукових

досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні (протокол № 4 від 26 квітня 2016 р.).

3. Наукова новизна одержаних результатів, їх значення для науки й освітньої практики.

Уперше в українській педагогічній науці О. Вернигора здійснила цілісне дослідження проблеми формування лінгвокраїнознавчої компетентності майбутніх учителів української мови і літератури у процесі вивчення фахових дисциплін. На основі вивчення вітчизняних і зарубіжних джерел дисертантка уперше здійснила дефінітивний аналіз поняття «лінгвокраїнознавча компетентність майбутнього вчителя української мови і літератури» як інтегративної професійної якості, що передбачає опанування теорії і практики вивчення лінгвокраїнознавчих реалій крізь призму ціннісного потенціалу мови на основі інтердисциплінарності, полікультурності тощо. Визначено критерії, показники та рівні лінгвокраїнознавчої компетентності майбутніх учителів-філологів, сформованої у процесі вивчення фахових дисциплін, та прослідковано динаміку сформованості цієї якості упродовж експериментальної роботи – на констатувальному й формувальному етапах.

Авторкою здійснено теоретичне обґрунтування та упровадження моделі формування лінгвокраїнознавчої компетентності з урахуванням положень методологічних підходів (компетентнісного, аксіологічного, культурологічного, полікультурного, діяльнісного, інтегративного), загальних (науковості, всебічного стимулювання позитивного ставлення до навчання, систематичності та послідовності навчання, зв'язку навчання з практикою, створення необхідних умов для навчання, вибору індивідуальної освітньої траєкторії) і специфічних (інтеграції, культурологізації, аксіологізації змісту навчання, єдності в розвитку дослідницьких, комунікативних умінь та умінь міждисциплінарного аналізу, активного наставництва) принципів. Дисертантка доводить, що модель реалізується в межах п'яти блоків (цільового, методологічного, процесуального, діагностичного і результативного), містить зміст, форми, методи, етапи (ціннісно-регулятивний, інформаційний, діялісно-рефлексивний). Її результатом є сформовані високий і середній рівні лінгвокраїнознавчої компетентності майбутніх вчителів-філологів.

Обґрунтовано педагогічні умови реалізації моделі формування визначеної компетентності (оновлення змісту фахових дисциплін на основі використання ціннісного потенціалу лінгвокраїнознавства, упровадження інтерактивних форм і методів у процесі вивчення фахових дисциплін, активізація навчальної і науково-дослідницької підготовки майбутніх учителів української мови і літератури на основі міждисциплінарних зв'язків) та підтверджено їх ефективність у підготовці майбутніх учителів-філологів.

На основі міждисциплінарного аналізу узагальнено ціннісний потенціал лінгвокраїнознавства у взаємозв'язку із суміжними науками (лінгвістикою, краснавством, фольклористикою, літературознавством, діалектологією тощо), що передбачає оновлення змісту, форм і методів вивчення фахових дисциплін, фольклорної (фольклористичної) і діалектологічної практик, проблематики науково-дослідницької роботи на філологічних факультетах закладів вищої

педагогічної освіти. Дисертанткою було уточнено сутність понять «лінгвокраїнознавство», «фахова підготовка», «педагогічні умови формування лінгвокраїнознавчої компетентності майбутніх учителів української мови і літератури».

4. Теоретичне і практичне значення.

О.Л. Вернигора на основі студіювання українських і зарубіжних праць схарактеризувала генезу становлення лінгвокраїнознавства та уточнила сутність цього поняття як міждисциплінарної науки, що інтегрує теорію і практику суміжних наук та спрямована на вивчення лінгвокраїнознавчих реалій у взаємозв'язку з етнографічними, діалектологічними, фольклорними, та іншими реаліями крізь призму мовної унікальності в синхронічному і діахронічному аспектах.

З'ясовано, що на сучасному етапі міждисциплінарного розвитку науки термінологічне поле лінгвокраїнознавства формується та наповнюється новими поняттями у взаємодії із суміжними дисциплінами. Серед лінгвокраїнознавчих понять найуживанішими є: «безеквівалентна лексика», «екзотична лексика», «екзотизм», «варваризм», «локалізм», «етнографізм», «фонові слова», «конотативні слова», «слова з культурним компонентом», «колорит», «мовні знаки культури», «семантико-асоціативні образи» тощо. У ході вивчення наукових джерел схарактеризовано ключове поняття лінгвокраїнознавства – реалії, що класифіковано науковцями на культурні, етнографічні, фольклорні, соціально-політичні, географічні тощо.

Вивчення проблеми формування лінгвокраїнознавчої компетентності фахівців у сучасному науковому дискурсі України і зарубіжжя дозволило дисертантці з'ясувати, що окремі її аспекти щодо майбутніх учителів іноземної мови, учителів початкових класів, перекладачів тощо окреслено з позиції інших компетентностей: лінгвістичної, культурної, комунікативної, соціокультурної та ін.

Авторкою на основі ґрунтовного студіювання фахової наукової літератури обґрунтовано авторську дефініцію лінгвокраїнознавчої компетентності майбутніх учителів української мови і літератури як інтегративної професійної якості, що визначається наявністю мотивації і ціннісного ставлення щодо набуття знань з теорії лінгвокраїнознавства й суміжних наук, дослідницьких, комунікативних і аналітичних умінь щодо вивчення лінгвокраїнознавчих реалій на міждисциплінарній основі та їх ретрансляції в освітній практиці, виявляється у спрямованості на саморозвиток і самовдосконалення у сфері лінгвокраїнознавчих студій, рефлексивному ставленні до результатів професійної діяльності. Компонентами означеної якості аргументовано визначено аксіологічно-стимуловальний, інформаційно-змістовий, праксеологічний.

Зазначимо, що О.Л. Вернигора аргументовано розкрила положення, що становлення вчителя філологічного фаху як фахівця, наділеного здатністю до ефективної ретрансляції мовного, літературного, фольклорного, загалом культурного досвіду у процесі викладання філологічних, українознавчих дисциплін, організації дослідницької і виховної роботи учнів в умовах закладу

середньої освіти, відбувається, насамперед у процесі вивчення фахових дисциплін, проходження фахових практик, у ході активізації науково-дослідницької роботи. Серед основних фахових дисциплін, спрямованих на формування ключових професійних якостей, – дисципліни «Вступ до мовознавства», «Вступ до літературознавства», «Усна народна творчість», «Діалектологія», «Загальне мовознавство», «Літературознавство», «Етнографія», «Етнологія», «Стилістика», «Історія української літератури» тощо.

Практичне значення отриманих результатів дослідження полягає в укладанні практикуму з формування лінгвокраїнознавчої компетентності майбутніх учителів української мови і літератури у процесі вивчення фахових дисциплін, що спрямовано на оновлення змісту фахових дисциплін, виконання творчо-пошукових, дослідницьких завдань, завдань для самостійної роботи, тематики проєктів для вивчення дисциплін «Усна народна творчість», «Діалектологія», «Вступ до мовознавства», «Вступ до літературознавства», «Історія української літератури» тощо.

Запропоновано спектр завдань, які значно розширюють можливості вивчення лінгвокраїнознавчого матеріалу у процесі вивчення дисциплін фахової підготовки вчителя-філолога у закладах вищої педагогічної освіти, що дозволить використати ціннісний потенціал лінгвокраїнознавства та суміжних наук (лінгвістики, фольклористики, літературознавства, діалектології, країнознавства, стилістики та ін.). Теоретичні положення і практичні розробки дисертантки, підготовлені за результатами дослідницького пошуку, можна використовувати в умовах неформального та інформального навчання педагогів, викладачів філологічного фаху.

5. Повнота викладення матеріалу дисертації у наукових публікаціях.

Результати дисертаційного дослідження представлено у 22 публікаціях, з них: 1 монографія (у співавторстві); 9 статей у наукових фахових виданнях України (у тому числі 3 – у виданнях, що включені до міжнародних наукометричних баз даних); 1 стаття у виданні України, що включене до міжнародних наукометричних баз даних; 1 практикум; 10 публікацій у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій. У монографії, написаній у співавторстві, внесок здобувачки чітко окреслено.

Наукові положення, результати дослідження апробовані під час проведення 18 міжнародних і усеукраїнських науково-практичних конференцій, семінарів тощо.

6. Ступінь обґрунтованості наукових положень.

Аналіз змісту дисертації і основних положень публікацій О.Л. Вернигори дають підстави стверджувати наукову обґрунтованість і достовірність представлених результатів. Студіювання та коректне опрацювання наукових джерел, навчально-методичних видань, періодики, електронних ресурсів (341 найменування, з яких 39 – іноземною мовою) уможливило розкрити стан дослідженості проблеми у сучасній педагогічній теорії й освітній практиці,

сформулювати авторську дефініцію поняття «лінгвокраїнознавча компетентність майбутнього вчителя української мови і літератури», схарактеризувати сутність цієї якості, виокремити структурні компоненти, критерії, показники та рівні її сформованості.

Дисертанткою розроблено та адаптовано діагностичний інструментарій щодо виявлення рівнів сформованості лінгвокраїнознавчої компетентності майбутніх учителів української мови і літератури на основі методичних розробок українських учених – лінгводидактів, педагогів-практиків, учених-методистів. Запропоновано традиційні та інноваційні форми і методи формування означеної якості з урахуванням міждисциплінарного контексту вивчення теорії і практики лінгвокраїнознавства і суміжних наук.

Обґрунтованість одержаних О.Л. Вернигорою результатів забезпечується опертям на сучасні досягнення педагогічної освіти з проблем формування фахових компетентностей вчителя, на позитивний досвід підготовки майбутніх учителів української мови і літератури, на вивчення зарубіжних ідей реалізації компетентнісного підходу у вищій освіті. Об'єктивність дослідницького пошуку також підтверджена використанням спектру методів, з-поміж яких найбільш ефективними є *теоретичні* з метою визначення сутності і структури лінгвокраїнознавчої компетентності майбутніх учителів-філологів; *моделювання* – для теоретичного розроблення моделі формування лінгвокраїнознавчої компетентності майбутніх учителів української мови і літератури; *емпіричні* – з метою визначення стану сформованості та динаміки формування лінгвокраїнознавчої компетентності відповідно до структурних компонентів, критеріїв, показників, рівнів; педагогічний експеримент (констатувальний, формувальний). *Статистичні* методи за допомогою критерію узгодженості Пірсона уможливили перевірку достовірності результатів експериментального дослідження і обробки отриманих даних.

Теоретичні положення, поетапна модель, педагогічні умови, навчально-методичний супровід (запропоновані форми і методи, змістові модулі і теми до фахових дисциплін, практикум, завдання дослідницького типу, самостійна робота, проєктні завдання тощо), а також відібраний діагностичний інструментарій експериментально апробувалися в освітньому процесі Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди, Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

7. Структура та зміст дисертації, її завершеність та відповідність встановленим вимогам щодо оформлення.

Структура дисертації та обсяг відповідає вимогам МОН України щодо кандидатських дисертацій. Дисертація складається з анотацій українською і англійською мовами, вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел (341 найменування, з яких 39 – іноземною мовою). Зміст розділів взаємопов'язаний і розкриває хід розв'язання поставлених 5 завдань. Таблиці, рисунки, додатки візуалізують теоретичне й експериментальне виконання дослідження. Повний обсяг дисертації становить 306 сторінок, з них 197 сторінок основного тексту.

Зміст дисертації повною мірою розкриває етапи дослідницького пошуку, основні теоретичні і практичні результати. Науковий апарат дисертаційної роботи О.Л. Вернигори характеризується аргументованістю і коректністю.

У вступній частині обґрунтовано актуальність проблеми формування лінгвокраїнознавчої компетентності майбутніх учителів української мови і літератури у процесі вивчення фахових дисциплін з урахування сучасних законодавчо-нормативних пріоритетів підготовки учителів-філологів. Висвітлено теоретичні напрацювання сучасних дослідників у педагогічній теорії та фахово окреслено методологічні орієнтири дослідницького пошуку з урахуванням специфіки проблеми дослідження. Підібрані теоретичні та експериментальні методи наукової роботи сприяють реалізації концептуальної ідеї.

У першому розділі дослідницею обґрунтовано компетентнісні засади підготовки майбутніх учителів української мови і літератури в закладах вищої педагогічної освіти з урахуванням предметних результатів, загальних і фахових компетентності відповідно до стандартів вищої освіти. На позитивну оцінку заслуговує теоретичний аналіз проблеми дослідження на основі студювання праць вітчизняних науковців, де розкривається специфіка формування спектру фахових компетентностей вчителя-філолога. Ґрунтовний теоретичний аналіз уможливив визначення особливостей фахової підготовки майбутніх учителів української мови і літератури у закладах вищої педагогічної освіти, що здійснюється у процесі вивчення фахових дисциплін («Вступ до мовознавства», «Вступ до літературознавства», «Усна народна творчість», «Діалектологія», «Загальне мовознавство», «Літературознавство», «Етнографія», «Етнологія», «Стилістика», «Історія української літератури» тощо), проходження фахових практик, під час дослідницької, самостійної роботи; схарактеризувати ціннісний потенціал лінгвокраїнознавства у підготовці майбутніх учителів-філологів на основі міждисциплінарних зв'язків з іншими науками, розкрити проблематику найновіших наукових праць з проблеми підготовки вчителів української мови і літератури, що підтвердило розв'язання *першого завдання* дослідницького пошуку щодо стану розробленості проблеми формування лінгвокраїнознавчої компетентності майбутніх учителів української мови і літератури у сучасному науковому дискурсі.

З метою виконання *другого завдання* дисертаційного дослідження щодо розкриття змісту і структури лінгвокраїнознавчої компетентності майбутнього вчителя української мови і літератури, сформованої у процесі вивчення фахових дисциплін, було простудійовано дослідження з проблем формування лінгвокраїнознавчої компетентності фахівців різного профілю (майбутніх учителів іноземної мови, учителів початкових класів, перекладачів, тощо) з проблем навчання української мови як іноземної. Авторка також проаналізувала зарубіжні праці, що уможливило логічний висновок про те, поняття «лінгвокраїнознавча компетентність» не вживається, однак лінгвокраїнознавчий аспект є складовою інших компетентностей: лінгвістичної, культурної, комунікативної, соціокультурної та ін. Вивчення широкої джерельної бази дозволило обґрунтувати авторську дефініцію лінгвокраїнознавчої компетентності майбутніх учителів української мови і літератури та схарактеризувати компонентну структуру цієї якості –

виокремлено аксіологічно-стимулювальний, інформаційно-змістовий, праксеологічний компоненти.

У другому розділі представлено хід розв'язання *третього завдання* щодо визначення критеріїв, показників і рівнів сформованості лінгвокраїнознавчої компетентності майбутніх учителів української мови і літератури. Логічно до кожного компонента визначеної якості підібрано критерії та показники: Аксіологічно-стимулювальному компоненту відповідає ціннісно-мотиваційний критерій (показники: мотивація до формування лінгвокраїнознавчої компетентності; спрямованість на формування лінгвокраїнознавчої компетентності; сформованість ціннісних орієнтацій); інформаційно-змістовому компоненту – змістово-когнітивний критерій (показники: володіння лінгвокраїнознавчими знаннями; міцність лінгвокраїнознавчих знань; міждисциплінарні знання); праксеологічному компоненту – діяльнісно-рефлексивний критерій (показники: дослідницькі і комунікативні уміння; уміння здійснення міждисциплінарного аналізу реалій; прагнення до підвищення рівня лінгвокраїнознавчої компетентності). Дисертантка розробила авторські анкети й опитувальники, а також адаптувала методики відомих педагогів практиків, що уможливило здійснення діагностики сформованості лінгвокраїнознавчої компетентності майбутніх учителів української мови і літератури за визначеними рівнями (низьким (наслідувальним); середнім (репродуктивним); високим (творчим)).

У межах другого розділу було обґрунтовано педагогічні умови формування лінгвокраїнознавчої компетентності майбутнього вчителя української мови і літератури у процесі вивчення фахових дисциплін, які забезпечують реалізацію поетапної моделі формування визначеної якості, що становило *четверте завдання* дослідження. Теоретично обґрунтовані педагогічні умови формування означеної компетентності (оновлення змісту фахових дисциплін на основі використання ціннісного потенціалу лінгвокраїнознавства та суміжних наук; упровадження інтерактивних форм і методів у процесі вивчення фахових дисциплін; активізація навчальної і науково-дослідницької підготовки майбутніх учителів української мови і літератури на основі міждисциплінарних зв'язків) логічно спрямовувалися на реалізацію авторської моделі формування лінгвокраїнознавчої компетентності на всіх її етапах у межах цільового, методологічного, процесуального діагностичного і результативного блоків.

З метою розв'язання *п'ятого завдання* щодо теоретичного обґрунтування та експериментальної перевірки моделі формування лінгвокраїнознавчої компетентності майбутнього вчителя української мови і літератури у процесі вивчення фахових дисциплін дисертанткою у третьому розділі було представлено етапи її впровадження. Ціннісно-регулятивний етап передбачав підвищення мотивації, спрямованості і ціннісних орієнтацій щодо формування цієї якості шляхом оновлення змісту фахових дисциплін «Усна народна творчість», «Вступ до мовознавства», «Вступ до літературознавства», програми фольклорної (фольклористичної) практик, використання інтерактивних форм і методів (проблемні лекції, бінарні лекції, лекції-дослідження, очні екскурсії у музеї та віртуальні, організація роботи наукового гуртка, укладання тезауруса, майстер-класи, виконання мікропроектів тощо).

Основною метою ціннісно-регулятивного етапу реалізації моделі формування лінгвокраїнознавчої компетентності майбутніх учителів української мови і літератури у процесі вивчення фахових дисциплін було формування мотивації, спрямованості і ціннісних орієнтацій щодо формування лінгвокраїнознавчої компетентності. У ході цього етапу було запропоновано оновлення змісту фахових дисциплін «Усна народна творчість», «Вступ до мовознавства», «Вступ до літературознавства»), програми фольклорної (фольклористичної) практики шляхом упровадження змістових модулів та використання інтерактивних форм і методів, які були спрямовані на використання ціннісного потенціалу лінгвокраїнознавства у фаховій підготовці майбутніх учителів-словесників: проблемні лекції, бінарні лекції, лекції-дослідження, екскурсії у музеї культурологічного, українознавчого і мистецтвознавчого спрямування, віртуальні екскурсії, зустрічі з краєзнавцями, майстер-класи, організація роботи наукового гуртка, укладання тезауруса, виконання мікропроектів тощо.

Провідною метою інформаційного етапу впровадження моделі формування лінгвокраїнознавчої компетентності майбутніх учителів української мови і літератури у процесі вивчення фахових дисциплін було збагачення знань з проблем теорії лінгвокраїнознавства, міждисциплінарних зв'язків з іншими науками (фольклористикою, етнографією, лінгвістикою, українознавством, літературознавством тощо). Було запропоновано оновити зміст фахових дисциплін «Мовознавство», «Діалектологія» та програму діалектологічної практики, а також активізувати самостійну роботу у процесі підготовки до практичних і семінарських занять шляхом виконання мікродосліджень і групових презентацій, провести міжпредметні семінари, семінари-дискусії, роботу малих групах у межах діяльності наукового гуртка тощо.

У процесі реалізації діяльнісно-рефлексивного етапу упровадження моделі формування лінгвокраїнознавчої компетентності майбутніх учителів української мови і літератури у процесі вивчення фахових дисциплін відбувалося формування визначених умінь і рефлексивних оцінок. З цією метою було запропоновано оновити зміст фахових дисциплін «Літературознавство», «Історія української літератури», а також апробувати ряд інтерактивних форм і методів, які сприяли активізації пізнавальної і самостійної роботи майбутніх фахівців: творчо-пошукові завдання з використанням методу стилістичного аналізу, творчі вправи («коло ідей», «незакінчене речення» та ін.), дослідницькі завдання, залучення до роботи творчої лабораторії, виконання і представлення міждисциплінарних проектів у межах наукового гуртка, застосування методів інтерпретації, стилістичного аналізу, лінгвокраїнознавчого аналізу, театралізації і моделювання педагогічних ситуацій тощо.

Було експериментально доведено ефективність розробленої й апробованої моделі формування лінгвокраїнознавчої компетентності майбутніх учителів української мови і літератури у процесі вивчення фахових дисциплін та педагогічних умов її реалізації за допомогою статистичних методів.

Обґрунтування педагогічних умов, розроблення моделі загалом сприяло розв'язанню виявлених суперечностей. Висновки до розділів, загальні висновки

доведені і узагальнюють основні результати дослідження. 11 таблиць, 4 рисунки, додатки сприяють візуалізації ходу теоретичної і практичної роботи, викладеної у п'яти завданнях.

Додатки становлять цінний матеріал і можуть бути використані з метою діагностики рівня сформованості лінгвокраїнознавчої компетентності майбутніх учителів української мови і літератури у закладах вищої педагогічної освіти, а також учителів-практиків з метою виявлення стану володіння цією якістю та подальшого удосконалення фахових компетентностей.

Аналіз змісту і структури дисертації засвідчує, що поставлені завдання розв'язано, мету наукового пошуку досягнуто.

Зміст автореферату ідентично репрезентує структуру і зміст дисертаційної роботи.

8. Дискусійні положення та зауваження до дисертації.

Однак відзначимо окремі дискусійні положення, а також висловимо окремі побажання :

1. Авторка забагато уваги надає аналізу сутності загальновідомих понять «компетентність» і «компетенція» в обґрунтуванні компетентнісних засад підготовки майбутнього вчителя української мови і літератури (підрозділ 1.1.). Натомість варто було б розкрити специфіку інтегративної фахової компетентності.

2. Відзначаючи позитивний аспект дослідження щодо окреслення ціннісного потенціалу лінгвокраїнознавства у взаємозв'язку з суміжними науками, дещо декларативним є положення дисертантки про те, що «до відомих представників, що заклали теоретичне і практичне підґрунтя лінгвокраїнознавства в Україні, належать М. Дашкевич, Б. Грінченко, Ф. Колесса, О. Когляревський, М. Максимович, О. Потебня, М. Сумцов, І. Франко та ін.» (с. 63-64). Варто було б окреслити внесок цих науковців у розвиток лінгвокраїнознавства.

3. Є потреба в теоретичному обґрунтуванні інтердисциплінарності лінгвокраїнознавства, що дозволило б значно збагатити теорію і практику вивчення лінгвокраїнознавчого матеріалу у закладах вищої педагогічної освіти.

4. Варто було б запропонувати у межах реалізації педагогічної умови оновлення змісту фахових дисциплін на основі використання ціннісного потенціалу лінгвокраїнознавства та суміжних наук оновлення змістових модулів чи тем дисципліни «Зарубіжна література».

5. Доцільно було б продемонструвати форми і методи вивчення лінгвокраїнознавчого матеріалу у межах організації педагогічної практики майбутніх учителів української мови і літератури у закладах середньої освіти.

9. Загальний висновок

Дисертаційна робота Вернигори Олени Леонідівни «Формування лінгвокраїнознавчої компетентності майбутніх учителів української мови і літератури у процесі вивчення фахових дисциплін» на здобуття ступеня наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти за своїми актуальністю, науково-теоретичним рівнем, новизною постановки та розв’язанням проблем, практичним значенням відповідає вимогам пунктів 9, 11-14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 (із змінами, внесеними згідно з Постановами Кабінету Міністрів України №656 від 19.08.2015 р., №1159 від 30.12.2015 р., №567 від 30.12.2015 р., №943 від 20.11.201 р., №607 від 15.07.2020 р.).

Офіційний опонент –

доктор педагогічних наук,
професор, завідувач кафедри української мови і літератури
Сумського державного педагогічного університету
імені А.С.Макаренка

О.М. Семенов

9. Загальний висновок

Дисертаційна робота Вернигори Олени Леонідівни «Формування лінгвокраїнознавчої компетентності майбутніх учителів української мови і літератури у процесі вивчення фахових дисциплін» на здобуття ступеня наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти за своїми актуальністю, науково-теоретичним рівнем, новизною постановки та розв’язанням проблем, практичним значенням відповідає вимогам пунктів 9, 11-14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 (із змінами, внесеними згідно з Постановами Кабінету Міністрів України №656 від 19.08.2015 р., №1159 від 30.12.2015 р., №567 від 30.12.2015 р., №943 від 20.11.201 р., №607 від 15.07.2020 р.).

Офіційний опонент –

доктор педагогічних наук,
професор, завідувач кафедри української мови і літератури
Сумського державного педагогічного університету
імені А.С.Макаренка

О.М. Семенов

Підпис докт. пед. н., проф., завідувача кафедри української мови і літератури Семенов О.М. завіряю.

В. о. Декана *Михайло С. В. Гусаренко*